

Kadertekst: Open oproep - Pilootprojecten Stedelijke logistiek via Binnenvaart

INHOUD

Inleiding	2
Hfst. 0 Begrippenlijst	3
Hfst. 1 Beleidskader	4
Hfst. 2 Doelstelling pilootprojecten	5
Hst. 3 Projectbeschrijving	6
Hfst. 4 Doelgroep	7
Hfst. 5 Rol van de stad Antwerpen	7
Hfst 6 Projectvoorstel	8
Hfst. 7 Criteria	9
Hfst. 8 Procedure en planning	9
Hfst. 9 Monitoring en meting	10

Inleiding

Bouwlogistiek en stedelijke distributie creëren grote volumes aan logistieke stromen in en om de stad. Deze worden momenteel nog steeds overwegend getransporteerd via de weg. Dit veroorzaakt, zeker met de huidige alsook toekomstige wegenwerken die zijn gepland in Antwerpen, een enorme uitdaging qua mobiliteit.

De binnenvaart is een ideale transportmodus voor grote volumes met beperkt tijdskritische karakter, aangezien er op die manier schaalvoordelen kunnen worden gerealiseerd. Steeds meer zet de markt in op innovatie, op vlak van nieuwe schepen of nieuwe (consolidatie-)concepten.

In het traject 'logistieke optimalisaties' van Slim naar Antwerpen wil men deze innovaties toepassen in Antwerpse context. Dit betekent concreet dat men streeft naar (een) publieke (open-access) kade(s) in de Antwerpse regio. Het project zet in op het identificeren van kansrijke locaties en een 'modus operandi' om de overslag van materialen voor stadsdistributie op een open manier mogelijk te maken. Hierbij zijn verschillende scenario's (voor, tijdens en na de werken) mogelijk.

Bedoeling is om op korte termijn een aantal pilootprojecten betreffende de overslag via binnenvaart voor stedelijke logistiek te kunnen inrichten op verschillende nog nader te onderzoeken locaties. Er zullen dus meerdere oproepen worden georganiseerd, elk met de focus op een specifieke locatie. Aan de hand van deze oproepen worden de kandidaten geselecteerd om de piloot uit te voeren. Theoretische inzichten zullen worden gestaafd door pilootprojecten op deze locaties. Onderliggend document heeft betrekking op het algemene kader voor de lancering van achtereenvolgende oproepen voor bouwoverslag en/of stadsdistributie via binnenvaart.

In het besluitvormingsproces binnen de stad is het aangewezen om – gelet op het feit dat het gaat om pilootprojecten van korte duur – kort op de bal te kunnen spelen. Vandaar is het aangewezen dat het college beslissingen kan nemen over de overeenkomsten met de grondeigenaars en de waterbeheerder, over de projectoproepen (die moeten worden opgemaakt in lijn met de kadertekst), over de keuze van de partners voor de pilootprojecten en over eventuele andere beslissingen die vereist zijn bij de uitvoering van de pilootprojecten binnen het kader goedgekeurd door de gemeenteraad.

Hfst. 0 Begrippenlijst

Pilootproject

Een tijdelijk project waarin een concept wordt uitgetest om leerlessen te kunnen trekken voor de toekomst. Dit concept is een locatie voor wateroverslag en beperkte opslag van goederen.

Slim naar Antwerpen

Begin 2016 lanceerde de stad Antwerpen samen met verschillende partners het communicatie- en samenwerkingsplatform Slim naar Antwerpen. Dit platform wil bewoners, bezoekers, brains en bedrijven de nodige diensten en informatie bieden om op een aangename, veilige en slimme manier naar de stad te komen tijdens en na de grote infrastructuurwerken van 2016-2024. Onder Slim naar Antwerpen dient in dit kader dus eveneens de stad Antwerpen begrepen te worden.

Stedelijke logistiek

Stedelijke logistiek handelt over alle leveringen van goederen in en naar steden. In dit geval gaat het over de aan- en/of afvoer van goederenstromen met bestemming of oorsprong in stad Antwerpen.

First en last mile

De term '*last mile*' wordt in logistieke context gebruikt als het transport van goederen van een verzamelpunt tot de finale eindbestemming in de stad. In overeenstemming hiermee is de '*first mile*' het fijnmazig transport van goederen in de stad tot verzamelpunten aan de rand of buiten de stad. Deze term omschrijft dus met andere woorden het werkingsgebied binnen de stad.

Congestievermindering

Een congestievermindering wil zeggen dat door het inzetten op alternatieve logistieke diensten er minder voertuigen op de weg aanwezig zijn, in het bijzonder op congestiegevoelige locaties en tijdstippen.

Logistieke keten

De logistieke keten beschrijft de gehele logistieke organisatie van de transporten van producent tot aflevering bij eindklant.

Ketenpartners

Dit zijn de partners die een onderdeel zijn of de schakels vormen van de logistieke keten, met name producenten, binnenvaartondernemers, wegtransporteurs, distributeurs, handelaren, enz.

Kandidaat

Een kandidaat is een geïnteresseerde ketenpartner die een projectvoorstel indient voor deelname aan het pilootproject. Binnen het samenwerkingsverband tussen de verschillende ketenpartners treedt er één partij op als kandidaat voor het pilootproject. Deze partij draagt bijgevolg de verantwoordelijkheid over het project.

Geselecteerde kandidaat

De kandidaat/kandidaten die geselecteerd worden door het college van Burgemeester en Schepenen voor de uitrol van een pilootproject op een specifieke locatie. De samenwerking met Stad Antwerpen met de geselecteerde kandidaat wordt goedgekeurd in een collegebesluit.

Hfst. 1 Beleidskader

Antwerpen is een logistiek knooppunt voor Vlaanderen. De stad investeert versneld in de modernisering en uitbouw van alle transportmodi, om zo de groeiende economie blijvend te ondersteunen en stimuleren. Het inzetten van de binnenvaart in een tot nu toe vooral weg georiënteerde logistieke ketens is belangrijk. De strategische ligging van Antwerpen in een kwaliteitsvol en fijnmazig waterwegennetwerk biedt concrete opportuniteiten voor de binnenvaart, óók wat betreft stedelijke logistiek. Door overslaglocaties in Antwerpen te voorzien, zouden stromen met oorsprong en/of bestemming in Antwerpen efficiënter georganiseerd kunnen worden. Voornamelijk de bouwsector, afvalsector en horecasector worden als kansrijk ervaren.

De vooropgestelde locaties kaderen in het Strategisch Ruimtelijk Structuurplan Antwerpen en de inspiratienota voor het nieuw Strategisch Ruimteplan Antwerpen, goedgekeurd door het college in zitting van 4 mei 2018 (jaarnummer 4144).

“De stad investeert in de installatie van (publieke) laad- en loskaden voor binnenvaart om stedelijke bevoorrading en zogenaamde reverse logistics stromen (zoals bouw- en restafval) mogelijk te maken. Er zijn alvast mogelijke locaties voor deze kades in de projectzone Innovatieve Stadshaven, in de segmenten noord en noordoost van Over de Ring en op Blue Gate Antwerp. Aan de rand van de stad zijn er in het noorden en het zuiden ideale locaties voor slimme en doordachte distributiecentra met multimodale afwikkeling (water, spoor, weg, etc.). Innovatieve Stadshaven zou ook hiervoor een strategische noordelijke locatie kunnen zijn. De zuidelijke centra liggen dan weer bij voorkeur aan de Groothandelsmarkt en op Blue Gate Antwerp... (Deel: Slimme netwerkstad, Verknopen blz.50)”

Hoewel stedelijke bevoorrading via de waterweg een positieve impact heeft op de mobiliteit op bovenlokaal en stedelijk niveau, heeft het installeren van dergelijke logistieke clusters ook een mobiliteitsimpact op lokaal niveau. Het identificeren van de meest geschikte locaties in Antwerpen is dus een uitdaging. Bovendien is de rol van de binnenvaart in stedelijke logistiek nieuw en in ontwikkeling. Inzetten op dergelijke logistieke operaties impliceert dus steeds een innovatief traject.

Bovenstaand kader overtuigt de stad Antwerpen om diverse tijdelijke pilootprojecten stedelijke logistiek via de binnenvaart, verspreid over de stad, te organiseren.

Hfst. 2 Doelstelling pilootprojecten

De ambitie van de stad Antwerpen is om, via pilootprojecten in nauwe samenwerking met de markt, in te zetten op (a) kennisopbouw in functie van toekomstige ontwikkelingen op langere termijn aan het water en (b) congestievermindering op korte termijn over het Antwerpse wegennet.

Kennisopbouw in functie van toekomstige ontwikkelingen (lange termijn)

De stad Antwerpen heeft als ambitie om op termijn een logistieke zone met permanente infrastructuur te ontwikkelen in samenwerking met de markt waar wateroverslag (en eventueel opslag voor stedelijke distributie) mogelijk is. Door het organiseren van de pilootprojecten kan de stad Antwerpen leerlessen trekken en inzichten verwerven noodzakelijk voor de ontwikkeling van duurzame watergebonden overslaglocaties in de toekomst.

Concreet betreft het inzichten m.b.t.:

- de impact op de totale logistieke keten;
- de impact op het lokale en hogere wegennet;
- de impact op de leefomgeving;
- de reikwijdte van de activiteiten (cfr. *first mile/last mile*);
- de organisatie van dergelijke activiteiten;
- de meest geschikte locaties voor dergelijke activiteiten in de stad;
- de noodzakelijke infrastructuur en investeringsbehoefte.

Congestievermindering op het Antwerpse wegennet (korte termijn)

Marktpartijen geven aan dat in de huidige Antwerpse mobiliteitscontext, het inzetten van de binnenvaart voor stedelijke bevoorrading voor diverse sectoren kansrijk kan zijn. Bovendien vergt het opzetten van dergelijke trajecten een beperkte opstartperiode. Het inzetten van de binnenvaart leidt dus ook op korte termijn tot efficiëntie en congestievermindering op het Antwerpse wegennet.

Inzetten op diversiteit via meerdere oproepen voor verschillende locaties

Met het oog op bovenstaande tweezijdige doelstelling ambieert de stad Antwerpen naar de ontwikkeling, op verschillende locaties en op korte termijn, van overslag voor stedelijke logistiek via de binnenvaart. De stad Antwerpen richt zich op het vinden van geschikte locaties met verschillende kenmerken om deze pilootprojecten uit te rollen. Er worden locaties gezocht in de zone buiten de sluizen (Scheldegebied) en de zone binnen de sluizen (ten noorden/zuiden van het kanaal en de stadshaven). Per locatie zal een aparte oproep gelanceerd worden.

Hst. 3 Projectbeschrijving

Pilootprojecten gericht op inzetten van binnenvaart voor stedelijke logistiek

De verschillende oproepen naar pilootprojecten in Antwerpen zijn gericht op projecten die de waterweg gebruiken voor de aan- en afvoer van goederenstromen. Het gaat om projecten voor stedelijke logistiek, waarbij stad Antwerpen het begin- of eindpunt is van de logistieke stromen. Het werkingsgebied van de kandidaat ligt idealiter in de directe omgeving van de overslaglocatie, zodanig dat de 'last mile' minimaal is. Het pilootproject mag met andere woorden niet worden ingezet als transitpunt voor stromen die verder reiken dan Antwerpen.

Mobiliteitsprojecten gericht op overslag en *modal shift*

De pilootprojecten worden verwacht bij te dragen aan de mobiliteitscontext in Antwerpen via een *modal shift* van de weg naar het water. De geïdentificeerde locaties zullen geschikt zijn voor overslag, de mogelijkheid voor opslag is niet verzekerd of eerder beperkt in ruimte en tijd.

Pilootprojecten met tijdelijk karakter en snelle opstart

Alle pilootprojecten zijn tijdelijk en hebben een beperkte en vooraf duidelijk afgesproken looptijd. Dit omwille van zowel het innovatief karakter van de pilootprojecten alsook de beperkte beschikbaarheid van enkele kansrijke locaties.

Dit impliceert dat:

- een pilootproject uitgaat van een *low cost* infrastructuur;
- de logistieke activiteiten op de site zo vlug mogelijk operationeel dienen te zijn.

Geïntegreerde logistieke oplossingen met betrokkenheid van ketenpartners

Via de oproepen naar pilootprojecten gaat de stad Antwerpen op zoek naar geïntegreerde logistieke oplossingen. Het projectvoorstel omvat dus de logistieke organisatie van producent tot aflevering bij eindklant.

Dit impliceert voor elk projectvoorstel:

- aantoonbare betrokkenheid van verschillende ketenpartners;
- kwaliteitsvolle organisatie van de hele logistieke keten met aandacht voor samenwerking tussen de partners;
- monitoring van stromen over de hele keten.

Aandacht voor context en inpasbaarheid in het stedelijk weefsel

De pilootprojecten zullen in de complexe stedelijke context ontwikkeld worden, nabij andere functies in de stad (publiek domein, wonen, ...). Projecten worden verwacht ontwikkeld te worden met aandacht voor de impact op de omgeving en te verwachten bouwwerven en/of wegwerkzaamheden. Bovendien moeten de projecten passen in de regelgeving die op de sites van toepassing is. De geselecteerde kandidaat staat zelf in voor het verkrijgen van de nodige vergunningen. De ligplaats langs kade wordt voorzien door de bevoegde overheid.

Hfst. 4 Doelgroep

De oproep naar pilootprojecten is gericht op samenwerkingsverbanden tussen de betrokken ketenpartners. Dit betekent concreet dat de volledige logistieke keten (producenten, binnenvaartondernemers, wegtransporteurs, distributeurs, handelaren, ...) actief betrokken is in het project. Deze betrokkenheid van de ketenpartners wordt aangetoond in het projectvoorstel en geformaliseerd na goedkeuring van het project.

Om de communicatie tussen de stad Antwerpen en de kandidaat zo eenvoudig mogelijk te laten verlopen, treedt er één partij op als verantwoordelijke voor het pilootproject. Deze partij draagt bijgevolg de verantwoordelijkheid over het project en zal hiervoor zelf de nodige afspraken moeten maken met de andere betrokken ketenpartners.

Hfst. 5 Rol van de stad Antwerpen

De stad Antwerpen of haar dochters exploreert locaties en creëert draagvlak

De stad Antwerpen of haar dochters onderzoekt in samenwerking met verschillende overheden en private partijen naar locaties die ter beschikking kunnen worden gesteld voor een pilootproject. Dit betekent dat de stad Antwerpen het locatieonderzoek op zich neemt. Daarnaast zorgt de stad Antwerpen ook voor het benaderen van de juiste partijen om de nodige adviezen te verkrijgen die de mogelijkheden en de randvoorwaarden van een pilootproject bepalen, zoals de Vlaamse Waterweg, Havenbedrijf, diverse stedelijke diensten, e.a.

De stad Antwerpen of haar dochters is *matchmaker* en faciliteert

Het is belangrijk om te benadrukken dat de stad Antwerpen of haar dochters vaak geen eigenaar is van de gronden die ter beschikking worden gesteld. Dit betekent dat de stad Antwerpen of haar dochters een samenwerking aangaat met de grondeigenaar/concessionaris, waarbij de randvoorwaarden voor gebruik (zowel technisch als economisch, met aandacht voor marktconformiteit) worden vastgesteld. Bijkomend dienen er afspraken te worden gemaakt met de beheerder van de waterwegen, onder andere betreffende een financiële vergoeding ten laste van de transporteurs. De stad Antwerpen treedt vervolgens op als *matchmaker*, zet de oproep in de markt en zorgt voor de selectie van de meest geschikte kandidaat voor het pilootproject door middel van een oproep.

Het college van burgemeester en schepenen zullen de toekenning van pilootprojecten na de open oproep en jurering op zich nemen. Onderliggende kadertekst, de projectoproep met de locatie gebonden voorwaarden en het ingediende projectvoorstel, eventueel gewijzigd na onderhandeling, zijn de basis van deze samenwerking.

De stad Antwerpen of een van haar dochters neemt de taak op zich om de nodige contractuele overeenkomsten op te maken en af te sluiten.

De stad Antwerpen monitort en evalueert

Om in de toekomst een definitieve plek te kunnen aanbieden waar wateroverslag mogelijk is, zal de stad Antwerpen het pilootproject van dichtbij opvolgen en analyseren. In hoofdstuk 9 wordt verduidelijkt welke effecten er zullen worden gemonitord. Dit is noodzakelijk om bij de afloop van de projectperiode een objectieve evaluatie te kunnen opstellen.

De stad Antwerpen staat **niet** in voor de organisatie op de site

De organisatie op de site is de verantwoordelijkheid van de geselecteerde kandidaat.

De stad Antwerpen voorziet **geen** financiële ondersteuning voor de projecten

De stad Antwerpen zal geen financiële ondersteuning aanbieden voor de pilootprojecten. Dit betekent dat de business case van de kandidaten sluitend moet zijn.

Hfst 6 Projectvoorstel

Per locatie zal de stad Antwerpen een oproep lanceren. De precieze voorwaarden van de oproep zullen afzonderlijk per oproep worden vastgesteld. In elk geval zal elk projectvoorstel minstens moeten bestaan uit de volgende onderdelen:

- Voorstelling van de ketenpartners die deel uitmaken van het samenwerkingsverband waarbij één partij optreedt op als kandidaat voor het pilootproject. Deze partij draagt bijgevolg de verantwoordelijkheid over het project.

- Plan van aanpak, inclusief de beschrijving van het werkingsgebied, een voorstel van terreinvulling en organisatie van het pilootproject. Hieruit moet onder andere duidelijk blijken dat het een pilootproject is voor stedelijke logistiek, waarbij stad Antwerpen het begin- of eindpunt moet zijn van de logistieke stromen.
- Business case, met een beschrijving van de investeringsbehoefte en manier waarop dit zal worden terugverdiend tezamen met de *modal shift* op de logistieke keten

De gevraagde samenstelling van het projectvoorstel is mede afhankelijk van de locatie-specifieke randvoorwaarden en zal bij de bekendmaking van de oproep meegedeeld worden aan de kandidaten. Ze moet in elk geval alle nodige elementen bevatten om een beoordeling volgens de criteria vermeld in hoofdstuk 7 mogelijk te maken.

Hfst. 7 Criteria

Pilootprojecten worden verwacht een lerend effect te hebben. Dit betekent dat de criteria, op basis waarvan een projectvoorstel zal beoordeeld worden, zodanig zijn opgesteld dat er op termijn met kennis van zaken goede beslissingen kunnen worden gemaakt.

Voor de beoordeling zullen volgende hoofdcriteria worden gehanteerd; de bekwaamheid en betrokkenheid van de ketenpartners, de impact van het project en de kwaliteit van het project.

Per locatie wordt er een beoordelingskader opgemaakt, waarin bovenstaande criteria verder worden uitgewerkt in subcriteria. Het locatie-specifieke beoordelingskader wordt bij de bekendmaking van de oproep meegedeeld aan de kandidaten. De beoordeling van de impact en kwaliteit wordt relatief beoordeeld na vergelijking met de andere voorstellen die werden ingediend. De stad Antwerpen is niet verplicht een kandidaat aan te duiden als het projectvoorstel als onvoldoende wordt beoordeeld.

Hfst. 8 Procedure en planning

De stad Antwerpen organiseert een oproep naar pilootprojecten per locatie die als kansrijk werd geïdentificeerd. Per locatie wordt onderstaande procedure overlopen, dit steeds met toepassing van de beginselen van behoorlijk bestuur, transparantie, eerlijke mededinging en gelijkheid.

De procedure verloopt in vijf fasen:

1. Algemene oproep tot projectindiening.

Via diverse communicatiekanalen verspreidt de stad Antwerpen de oproep tot kandidaten om de markt te informeren over het bestaan en de inhoud van het project. Indien de

kandidaten eventuele vragen of verduidelijking nodig hebben, zal de stad Antwerpen hen hierin bijstaan, daarbij steeds rekening houdend met het gelijkheidsbeginsel.

2. **Projectselectie**

Een beoordelingscommissie evalueert de ingediende projectvoorstellen, volgens de criteria vermeld in de projectoproep, en geeft advies aan de stad Antwerpen. Het college van Burgemeester en Schepenen is bevoegd voor de samenstelling van de beoordelingscommissie. Op grond van dit advies beslist het college over de kandidaat/kandidaten die geselecteerd worden voor een specifieke locatie.

3. **Concretiseren van de uitvoeringsvoorwaarden**

Alle kandidaten die een projectvoorstel hebben ingediend, worden op de hoogte gebracht van de beslissing van het college. De uitvoeringsvoorwaarden worden geconcretiseerd in overleg met de stad Antwerpen, de waterwegbeheerder en de locatie-specifieke actoren. Tenslotte wordt een overeenkomst afgesloten met de geselecteerde kandidaat .

4. **Projectuitvoering**

Zo vlug mogelijk na goedkeuring wordt het project opgestart en concreet uitgerold. Op basis van bilateraal afgesproken mijlpalen zal het project op periodieke tijdstippen worden geëvalueerd aan de hand van rapportage opgemaakt door de geselecteerde kandidaat in overleg met de betrokken actoren.

5. **Projectafroding**

Elk pilootproject heeft een vooraf vastgelegde doorlooperperiode. Na afloop van het pilootproject evalueren de stad Antwerpen samen met de andere betrokken actoren het project. Deze evaluatie zal door de stad Antwerpen worden meegenomen in de zoektocht naar een permanente locatie voor wateroverslag. De voorwaarden voor de beëindiging of vroegtijdige stopzetting van de proefperiode kunnen worden verankerd in de overeenkomst met de geselecteerde kandidaat

Hfst. 9 Monitoring en meting

De pilootprojecten worden uitgerold om leerlessen te kunnen trekken voor de toekomst. Op lange termijn wenst de stad Antwerpen immers een permanente locatie voor wateroverslag te kunnen aanbieden.

Een overslaglocatie betekent dat er grotere goederenstromen worden geclusterd op één bepaalde plek. Dit heeft uiteraard een impact op de mobiliteitssituatie, zowel lokaal als bovenlokaal. De stad Antwerpen wenst met dit pilootproject inzichten te verwerven over de kenmerken van de nieuwe routes die de goederen zullen afleggen van bij de producent tot bij de eindgebruiker (zoals tijdsvensters, vermeden wegen, nieuwe routes, interferentie met

andere weggebruikers, ...). Deze informatie zal immers mede bepalen wat het potentieel is om de goederen via de binnenvaart aan en/of af te voeren en dus ook het potentieel bepalen voor een permanente locatie.

Daarnaast is het ook belangrijk om de organisatie op de site te analyseren. Enerzijds is het interessant om na te gaan hoe de taakverdeling tussen de ketenpartners tot stand komt. Anderzijds zijn er operationele uitdagingen, zoals veiligheid, duur van opslag op de kade, benodigde infrastructuur, e.d. waaraan de kandidaat een antwoord moeten bieden. Dit zijn ook erg belangrijke leerlessen voor de toekomst.

De kandidaat dient in haar projectvoorstel rekening te houden met bovenstaande leerpunten die de stad Antwerpen uit dit pilootproject wenst te halen. Tijdens het pilootproject zal op de afgesproken mijlpalen een overleg worden ingepland met de stad Antwerpen en andere betrokken actoren om onder andere bovenstaande inzichten te bespreken.